

יהדות

לבתי ספר עצמאיים

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שלוש שעות.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני פרקים.

פרק ראשון	—	דינים	—	(8x8)	—	64 נקודות
פרק שני	—	מחשבה ומוסר	—	(9x4)	—	36 נקודות
					—	סה"כ 100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות: אין.

כתוב במחברת הבחינה בלבד. רשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון — דינים (64 נקודות)

ענה על שמונה מן השאלות 1-10.

בשאלות שבחרת, ענה על כל הסעיפים (לכל שאלה — 8 נקודות).

הלכות שבת

1. דיני ערב שבת ומעשה שבת

א. כתוב את ההלכה הנוגעת לכל אחד מן הזמנים האלה:

— מזמן מנחה ואילך

— מתשע שעות (זמניות) ואילך

— מחצי שעה לפני השקיעה

(3 נקודות)

ב. באיזה מקרה נאסר על היחיד לעשות מלאכה גם אם לא קיבל עליו שבת ועדיין לא הגיע זמן בין השמשות?

(2 נקודות)

ג. יהודי ביקש מנוכרי לעשות עבורו מלאכה בשבת אף על פי שהדבר אסור — האם מותר ליהודי ליהנות מן המלאכה

שעשה הנוכרי עבורו? בתשובתך התייחס לשני מקרים. (3 נקודות)

2. דיני קידוש ושלוש סעודות

א. הסבר מדוע נשים חייבות בקידוש ומדוע הן חייבות בשלוש סעודות. (3 נקודות)

ב. הסבר מדוע יש לפרוס מפה על השולחן מתחת לפת ומפה נוספת מעל לפת. (2 נקודות)

ג. איזו משתי הכיכרות שעליהן מברכים ברכת "המוציא" בוצעים בסעודה הראשונה, ואיזו בוצעים בסעודה השנייה?

(3 נקודות)

3. מלאכת הבונה ומלאכת הסותר

א. האם מותר בשבת לפרוס גגון של עגלת תינוקות הקבוע בעגלה? נמק את תשובתך. (3 נקודות)

ב. האם מותר בשבת לפרוס על שולחן מפה ששוליה מגיעים עד הרצפה? נמק את תשובתך. (3 נקודות)

ג. האם מותר בשבת להעמיד מחיצה עראית כדי להפריד בין גברים לנשים? נמק את תשובתך. (2 נקודות)

4. הלכות בדיקת חמץ וביטול

- א. באיזה נר יש לבדוק את החמץ, ובאיזה נר אסור לבדוק את החמץ? (3 נקודות)
- ב. הסבר כיצד מבטלים את החמץ ומתי צריך לבטל אותו. (2 נקודות)
- ג. מה יעשה אדם שמצא חמץ בביתו בחול המועד פסח? בתשובתך התייחס לשני מקרים. (3 נקודות)

5. הלכות ספירת העומר וימי הספירה

- א. כתוב מה הם מנהגי האבלות שנוהגים בימי ספירת העומר, והסבר מדוע נוהגים מנהגי אבלות בימים אלה. (3 נקודות)
- ב. מתי מתחילים ל"ג הימים שנוהגים בהם מנהגי אבלות? ציין שתי שיטות. (3 נקודות)
- ג. הסבר מדוע בליל שבועות מתחילים להתפלל ערבית רק לאחר צאת הכוכבים. (2 נקודות)

6. הלכות ראש השנה ועשרת ימי תשובה

- א. מתי מקיימים את מנהג ה"תשליך"? בתשובתך התייחס לשני מקרים. (2 נקודות)
- ב. הסבר מדוע בלילה השני של ראש השנה נוהגים להניח פרי חדש על השולחן או ללבוש בגד חדש. (3 נקודות)
- ג. אדם שלא אמר "המלך הקדוש" או לא אמר "המלך המשפט" בתפילת העמידה בעשרת ימי תשובה – כיצד עליו לנהוג? (3 נקודות)

7. הלכות יום הכיפורים

- א. מה דינו של חולה שאכל פת ביום הכיפורים ושכח לומר "יעלה ויבוא" בברכת המזון? נמק את תשובתך. (2 נקודות)
- ב. מאיזה גיל מחנכים ילדים להימנע מאכילה ושתייה ביום הכיפורים, ומאיזה גיל מחנכים אותם להימנע מנעילת הסנדל ביום זה? (3 נקודות)
- ג. מדוע תוקעים בשופר לאחר תפילת נעילה? כתוב שתי סיבות. (3 נקודות)

8. הלכות תענית אסתר וקריאת המגילה

- א. באיזה יום יש להתענות תענית אסתר אם י"ד באדר חל ביום ראשון, ומה יעשה אדם ששכח להתענות ביום זה? (2 נקודות)
- ב. כתוב שלושה מקרים שבהם מקילים בתענית אסתר יותר מבשאר התעניות. (3 נקודות)
- ג. (1) אילו ברכות מברכים לפני קריאת מגילה, ואיזו ברכה מברכים לאחר הקריאה?
(2) מי מברך על קריאת המגילה אם האדם שקורא את המגילה כבר יצא ידי חובת קריאה? בתשובתך התייחס לשני מקרים.

(3 נקודות)

9. הלכות הפרשת חלה

- א. אדם לש עיסה מחמשת מיני דגן ששיעורה מחייב הפרשת חלה — באיזה מקרה עליו להפריש חלה בברכה, ובאילו מקרים יפריש ממנה חלה בלא ברכה? (3 נקודות)
- ב. עיסה שנילושה בביצים או במי פירות — מה יעשה בה אדם כדי שיוכל להפריש ממנה חלה בברכה? (2 נקודות)
- ג. למי שייכת מצוות הפרשת חלה, ובאיזה מקרה יכול אדם אחר להפריש חלה? (3 נקודות)

10. הלכות מצוות התלויות בארץ

- א. הסבר את המושגים האלה:
- טבל
- עורלה
- נטע רבעי
- (3 נקודות)
- ב. מהו שיעור ההפרשה של תרומה גדולה בימינו, ומהו שיעור ההפרשה של תרומת מעשר בימינו? (2 נקודות)
- ג. אדם הפריש תרומות ומעשרות מפירותיו בשבת אף על פי שהדבר אסור — מתי יהיו הפירות מותרים באכילה? בתשובתך התייחס לשני מקרים. (3 נקודות)

פרק שני — מחשבה ומוסר (36 נקודות)

ענה על ארבע מן השאלות 11-16.

בשאלות שבחרת, ענה על כל הסעיפים (לכל שאלה — 9 נקודות).

11. פרקי אבות, פרק ב'

א. "וכל העמלים עם הציבור יהיו עמלים עימהם לשם שמיים... ואתם, מעלה אני עליכם שכר הרבה..." (משנה ב').

לפי רבי עובדיה מברטנורה, מהו פירוש הביטוי "לשם שמיים" בהקשר של משנה זו, ומדוע ציין התנא כי העמלים לשם שמיים יזכו לשכר? (3 נקודות)

ב. "אמר להם [ריב"ז]: צאו וראו איזוהי דרך רעה שיתרחק ממנה האדם" (משנה ט').

לפי רבי עובדיה מברטנורה, מדוע לא הסיק ריב"ז מהי הדרך הרעה על פי היפוכה של הדרך הטובה? בתשובתך הבא דוגמה אחת מדברי רבי עובדיה מברטנורה. (3 נקודות)

ג. לפי רבי עובדיה מברטנורה, הסבר את מעלתו של "הרואה את הנולד", וכתוב מדוע "הלווה ואינו משלם" הוא ההפך ממנו. (3 נקודות)

12. רבנו בחיי, חובות הלבבות, שער התשובה

"ההתרחקות מעבודת הבורא יכולה להיות בשני אופנים".

א. איזה מן האופנים של ההתרחקות מן הבורא דומה למחלה של אדם שלא אכל את המאכלים הדרושים לבריאותו, ומהי דרך תשובתו של אדם זה? (3 נקודות)

ב. איזה מן האופנים של התרחקות מן הבורא דומה למחלה של אדם שאכל מאכלים מזיקים, ומהי דרך תשובתו של אדם זה? (3 נקודות)

ג. לפי רבנו בחיי, מיהו "חוזר בתשובה רק בפיו ולא בליבו"? (3 נקודות)

13. רמב"ן, פירוש התורה, שמות, י"ג, ט"ז

א. "מימי אנוש החלו הדעות להשתבש באמונה".

על פי הרמב"ן, ציין את שלוש הדעות המשובשות באמונה, והסבר כיצד המופת האלוקי מבטל את כל הדעות האלה. (4 נקודות)

ב. לפי הרמב"ן, לשם מה ציווה ה' מצוות רבות "זכר ליציאת מצרים"? (2 נקודות)

ג. "מן הניסים הגדולים והמפורסמים, אדם מודה בניסים הנסתרים שהם יסוד התורה כולה". לפי הרמב"ן, הסבר מדוע הניסים הנסתרים הם "יסוד התורה כולה". (3 נקודות)

14. ספר החינוך, מצוות מעשר בהמה (מצווה ש"ס)

- א. בתיאור אופן הקיום של מצוות מעשר בהמה כתב בעל ספר החינוך: "מעמיד אימותיהן מבחוץ והן גועות".
הסבר מדוע יש צורך לנקוט פעולה זו. (3 נקודות)
- ב. הסבר כיצד בזכות קיום מצוות מעשר בהמה בכל בית יהודי יש תלמיד חכם, ומתוך כך "תמלא הארץ דעה את ה'".
(3 נקודות)
- ג. מהי תקנת חז"ל בנוגע למצוות מעשר בהמה בזמן הזה, ומדוע הם תיקנו תקנה זו? (3 נקודות)

15. המבי"ט, בית אלוקים

- א. "התפילה... עיקרה הוא כוונת הלב... אינה נשלמת אלא בדיבור".
הסבר מניין לומדים שצריך לבטא בפה את התפילה, וכתוב תועלת אחת לביטוי בפה של התפילה. (4 נקודות)
- ב. כתוב איזו תועלת יש ליחיד שהתפלל אך הבקשות שביקש מהקב"ה בתפילתו לא נענו. (2 נקודות)
- ג. כיצד פירש המבי"ט את דברי רבי אלעזר "גדולה תפילה יותר ממעשים טובים"? (3 נקודות)

16. הרב שמואלביץ, שיחות מוסר, הכרת הטוב

- א. מדוע חייב התלמיד בהכרת הטוב לרבו? ענה על פי ההסבר של הרב שמואלביץ לדברים של שלושת התנאים שביקרו את רבי אליעזר בעת חוליו. (5 נקודות)
- ב. כיצד תלמיד מקיים את חובת "הכרת הטוב" לרבו במלואה? (4 נקודות)

בהצלחה!